

KVALITETSDEKLARATION

Arbetsmiljöundersökningen

Ämnesområde

Arbetsmarknad

Statistikområde

Arbetsmiljö

Produktkod

AM0501

Referenstid

2021/2022

Statistikens kvalitet	3
1 Relevans	3
1.1 Ändamål och informationsbehov	3
1.1.1 Statistikens ändamål	3
1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov	3
1.2 Statistikens innehåll	4
1.2.1 Objekt och population	4
1.2.2 Variabler	4
1.2.3 Statistiska mått	5
1.2.4 Redovisningsgrupper	5
1.2.5 Referenstider	5
2 Tillförlitlighet	5
2.1 Tillförlitlighet totalt	5
2.2 Osäkerhetskällor	6
2.2.1 Urval	6
2.2.2 Ramtäckning	6
2.2.3 Mätning	7
2.2.4 Bortfall	7
2.2.5 Bearbetning	9
2.2.6 Modellantaganden	9
2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig	10
3 Aktualitet och punktlighet	10
3.1 Framställningstid	10
3.2 Frekvens	10
3.3 Punktlighet	10
4 Tillgänglighet och tydlighet	10
4.1 Tillgång till statistiken	10
4.2 Möjlighet till ytterligare statistik	10
4.3 Presentation	10
4.4 Dokumentation	10
5 Jämförbarhet och sam användbarhet	10
5.1 Jämförbarhet över tid	10
5.2 Jämförbarhet mellan grupper	15
5.3 Sam användbarhet i övrigt	15
5.4 Numerisk överensstämmelse	15
Allmänna uppgifter	15
A Klassificeringen Sveriges officiella statistik	15
B Sekretess och personuppgiftsbehandling	15
C Bevarande och gallring	15
D Uppgiftsskyldighet	16
E EU-reglering och internationell rapportering	16
F Historik	16
G Kontaktuppgifter	16

Statistikens kvalitet

1 Relevans

Arbetsmiljöundersökningen är ett viktigt underlag för flera olika aktörer som arbetar med arbetsmiljö. Arbetsmiljöverket är ansvarig för undersökningen och använder den som underlag i deras arbete på uppdrag av regeringen och riksdagen. Arbetsmiljöundersökningen beskriver både fysisk och psykosocial arbetsmiljön för de sysselsatta i Sverige uppdelat på olika kategorier t.ex. kön och utbildning.

Resultaten redovisas som skattade andelar som exponeras för olika arbetsmiljörelevanta frågor. Innehåll och struktur har utformats i samråd med statistikanvändarna. I 2021 års undersökning infördes ett antal nya frågor om skrivbordsarbete hemifrån¹, samt några frågor formulerades om för att passa den nya situationen i arbetsmiljön som uppstått med arbetet hemifrån med anledning av covid-19 pandemin.1.1

Ändamål och informationsbehov

1.1.1 Statistikens ändamål

Arbetsmiljöverket har regeringens och riksdagens uppdrag att se till att arbetsmiljön uppfyller de krav som finns i arbetsmiljölagen om att alla ska ha en bra och utvecklande arbetsmiljö. Inom Arbetsmiljöverket används Arbetsmiljöundersökningen som ett underlag för prioriteringar i föreskriftsarbetet och uppföljning av effekter av utfärdade föreskrifter och andra arbetsmiljöåtgärder samt kommunikation. Bland departement, arbetsmarknadens parter, branschorganisationer, arbetslivs- och arbetsmarknadsforskare, företagshälsovården, företag, massmedia och allmänhet används statistiken för riskbedömningar och prioriteringar inom arbetsmiljöområdet samt för information.

1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov

Undersökningen har utformats utifrån användarnas behov av statistik som belyser arbetsmiljöförhållanden för de sysselsatta på den svenska arbetsmarknaden. Den övergripande frågeställningen kan formuleras som: Hur upplever de som arbetar sin fysiska och psykosociala arbetsmiljö 2021 och hur har utvecklingen över tid sett ut?

¹ Skrivbordsarbete hemifrån definieras i denna rapport som alla typer av skrivbordsarbete som utförts (via en digital uppkoppling) i egen bostad, fritidshus eller annan hemmiljö och som i undersökningen fångas med fråga 67:

Hur stor del av din *ordinarie arbetstid* arbetade du i hemmet under de senaste tre månaderna?
Räkna med skrivbordsarbete i egen bostad, fritidshus eller annan hemmiljö.

Synonymt med begreppet "Skrivbordsarbete hemifrån" används i rapporten även begrepp arbete hemifrån och distansarbete.

Arbetsmiljön beskrivs med hjälp av insamlade uppgifter från undersökningen och redovisas totalt och för kvinnor och män efter åldersgrupper, sektor, anställningsform, utbildningsnivå, grad av hemarbete samt inkomstgrupper. Arbetsmiljön beskrivs även för ett antal frågor efter yrkes- och näringsgrensindelning. Sedan 2013 redovisas index för krav och kontroll i arbetet. Indexet har tidigare redovisats inom ramen för Arbetsmiljöverkets rapportering till regeringen.

1.2 Statistikens innehåll

Arbetsmiljöundersökningens mål är att belysa arbetsmiljön för sysselsatta personer i Sverige 2021. Arbetsmiljön belyses utifrån olika typer av fysiska och psykosociala exponeringar och förhållanden i arbetsmiljön. Vidare beskriver den hur de sysselsatta upplever sin arbetsmiljö och i viss mån beskriver den besvär som orsakats av arbetsmiljön.

1.2.1 Objekt och population

Målpopulationen för undersökningen är personer med en sysselsättning på den svenska arbetsmarknaden 2021.

Målpopulationen omfattar samtliga folkbokförda personer i åldern 16–74 år som är sysselsatta enligt AKU:s definition, vilket uppskattas vara drygt 5 miljoner personer. AKU:s definition innebär i huvudsak att man ska ha arbetat minst en timme under mätveckan. Se dokumentation för AKU för detaljer, www.scb.se/aku.

Såväl observationsobjekten som målobjekten är individer.

1.2.2 Variabler

Personers arbetsmiljö kan beskrivas från många aspekter och med hjälp av en mängd frågeställningar. Intressevariablerna är många i och med att det finns många användare med olika behov och intressen, vilket gör att det inte är möjligt att kunna mäta alla dessa.

Variablerna i undersökningen belyser däremot följande större områden kopplat till arbetsmiljö:

- Allmänna frågor om arbetet
- Stress, krav, inflytande och sociala relationer
- Arbetsituation
- Arbetsställningar och arbetsrörelser
- Fysisk arbetsmiljö
- Utbildning och lärande
- Arbetsmiljöarbete
- Företagshälsovård
- Funktionsnedsättning
- Arbete och sjukdom/återhämtning/hälsa
- Upplevelser av arbetet
- Arbete med datorer
- Skrivbordsarbete hemifrån

Målvariabler är de variabler som valts ut bland intressevariablerna och som ska användas för att beskriva arbetsmiljön i Sverige. I och med att undersökningen belyser en rad olika aspekter av arbetsmiljön med en mängd frågor inom respektive område så täcker målvariablerna en stor del intressevariablerna. De insamlade svaren från intervjuerna ger **observationsvariabler**, vilka motsvarar målvariablerna.

1.2.3 Statistiska mått

De statistiska målstorheter som primärt skattas är antal och andel sysselsatta personer med olika arbetsmiljöförhållanden. Exempel är andel sysselsatta som har någon typ av arbetsmiljöproblem.

1.2.4 Redovisningsgrupper

Statistikens redovisning sker efter kön, ålder, inkomst, utbildning, sektor, grad av skrivbordsarbete hemifrån, anställningsform, yrke (enligt SSK 2012) och näringsgren (SNI 2007) för den sysselsatta befolkningen.

Ett antal på minst 50 svarande krävs för redovisning efter ovanstående redovisningsgrupper. Där antalet svarande i respektive grupp, yrke uppdelat efter kön, är mindre än 50 personer eller där punktskattningen med dess konfidensintervall inte med säkerhet kan sägas vara skiljt från noll, redovisas inte skattningen utan punktmarkeras (.). "Det kan också innebära att resultat för olika redovisningsgrupper kan redovisas ett år men kanske inte ett annat år.

1.2.5 Referenstider

För de flesta frågor är referenstiden den aktuella situationen vid intervju- eller svarstillfället oktober 2021 - juni 2022

- Fråga (enkät) 3, 20-23, 37-54, 66-71, 72-75: Situationen de senaste 3 månaderna
- Fråga (enkät) 24-30, 91, 104, 114-119: Situationen de senaste 12 månaderna
- Fråga (telefondel) 19: Situationen de senaste 36 månaderna

Se frågeformulär som finns som bilaga till rapporten Arbetsmiljön 2021 på [AV.se](#).

Resultaten har för avsikt att i huvudsak beröra förhållandena under 2021, men i och med att insamlingen pågick från oktober 2021 till juni 2022 återspeglar resultatet även delvis situationen 2020 och 2022.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Liksom i stort sett all statistik är även Arbetsmiljöstatistiken behäftad med osäkerhet. I avsnitt 2.2 *Osäkerhetskällor* görs en genomgång av felkällor och deras konsekvenser. De fel som har störst betydelse är urvalsfel (beror på att ett specifikt urval undersökts), bortfallsfel (beror på att svar helt eller delvis saknas för vissa undersökta personer) samt mätfel (beror främst på att frågor och/eller svar missförstås).

Vid bedömning av hur olika fel påverkar statistiken från en undersökning skiljer man på slumpmässiga fel och systematiska fel som påverkar resultaten i en viss riktning. De slumpmässiga felen som beror på urvalsosäkerhet, det vill säga den osäkerhet som kommer av att bara undersöka ett urval av målpopulationen, är beräkningsbar och uttrycks för undersökningen i form av osäkerhetstal.

Det är inte möjligt att på ett tillfredsställande sätt skatta det totala felets storlek. I anslutning till punktskattningarna redovisas dock osäkerhetstal, ett halvt 95-procentigt konfidensintervall, som är ett mått på urvalsfelet. (Se avsnitt 2.2.1 *Urval*.) Det är betydligt svårare att ange ett mått för den otillförlitlighet som beror på eventuella systematiska fel (skevhet). Det kräver särskilda, oftast mycket resurskrävande, utvärderingsinsatser vilket inte har gjorts för Arbetsmiljöundersökningen.

2.2 Osäkerhetskällor

De osäkerhetskällor som har störst betydelse för Arbetsmiljöundersökningen är urval (beror på att ett specifikt urval undersökts) och bortfall (beror på att svar helt eller delvis saknas för vissa personer i urvalet).

2.2.1 Urval

Urvalet till Arbetsmiljöundersökningen 2021 är ett delurval av urvalet i AKU. Arbetsmiljöundersökningens urval omfattar personer i åldern 16–74 år som deltagit i Arbetskraftsundersökningen (AKU) för 2:a till 4:e gången under fjärde kvartalet 2021 samt de som deltagit för 6:e och 8:e gången under första kvartalet 2022. De som var sysselsatta vid intervjutillfället fick tilläggsfrågorna om arbetsmiljö. De svarande tillfrågades efter genomförd telefonintervju om de accepterar att besvara ytterligare frågor via en post- eller webbenkät. Omkring 9 500 var sysselsatta och tillfrågades om att besvara arbetsmiljöfrågorna. Omkring 7 300 svarade på tilläggsfrågorna om arbetsmiljö varav 3 400 också svarade på den efterföljande enkäten.

Den slumpmässiga osäkerheten beroende på att undersökningen är baserad på ett urval redovisas i form av osäkerhetstal. Dessa är tillgängliga i tabeller som publiceras i Sveriges statistiska databaser (SSD) som nås via www.scb.se/AM0501 samt i de tabeller som finns publicerade på Arbetsmiljöverkets hemsida www.av.se/statistik.

Om antal svarande är färre än 50 eller där punktskattningen med dess konfidensintervall inte med säkerhet kan sägas vara skiljt från noll eller ett, redovisas inte skattningen utan punktmarkeras (.). Detta kan påverka till exempel möjligheten att redovisa resultat uppdelat på yrke och kön samt att olika redovisningsgrupper kan redovisas ett år men inte ett annat år

2.2.2 Ramtäckning

Registret över totalbefolkningen (RTB) utgör ram för AKU och från denna hämtas målpopulationen. Ramen för Arbetsmiljöundersökningen är alla folkbokförda personer i Sverige, i åldern 16–74 år som deltar i AKU. Uppdatering av AKU:s urval sker ca 3 veckor före den aktuella referensmånaden med avseende på flyttningar, dödsfall och civilstånds- och medborgarskapsförändringar. Förändringar som sker mellan uppdateringen och intervjutillfället leder till övertäckning (ex. dödsfall eller utvandring). Dessutom uppstår övertäckning

genom att Arbetsmiljöundersökningen inte omfattar de personer som vid intervjutillfället varit tjänstlediga eller långtidssjukskrivna 3 månader bakåt i tiden från intervjutillfället. Övertäckningen identifieras och plockas bort ur urvalet och påverkar därför inte skattningarna. Undersökningen har en undertäckning i antalet sysselsatta som förklaras av AKU:s bortfall i antal sysselsatta. Viss undertäckning finns för dem som blivit sysselsatta mellan urvalstillfället och intervjutillfället.

Sammanfattningsvis är SCB:s bedömning att bristerna i urvalsramen (AKU) både med avseende på under- och övertäckning, inte snedvrider statistiken i någon nämnvärd omfattning. Resultaten av en registeranalys² som publicerades 2017 pekar på att täckningsproblematiken introducerar bias av en storleksordning som ej kan förväntas vara försumbar. Bilden är dock splittrad; för vissa redovisningsgrupper verkar täckningsproblematiken ha en relativt försumbar inverkan på tillförlitligheten vad gäller såväl påverkan på total som kvotskattningar, medan det omvända gäller för andra redovisningsgrupper. Även om avvikande resultat finns, är den samlade slutsatsen att problemet tenderar att vara av mindre storlek vid skattning av kvoter.

2.2.3 Mätning

Uppgifterna samlas in via telefonintervju och enkät. Efter AKU-intervjun ställs cirka 20 frågor och enkäten innehåller 132 frågor. Enkäten kan besvaras via webb eller papper. Inför undersökningen skickas instruktioner ut till berörda intervjuare.

Mätfel uppstår om frågorna eller referensperioden feltolkas eller om svarspersonen inte minns rätt eller påverkas av intervjusituationen. Storleken på problemen är svåra att uppskatta men omfattningen bedöms vara liten då frågorna är relativt okomplicerade och avser personens egen situation. Uppföljning med intervjuare visar att intervjupersonerna generellt varit positiva till undersökningen och att det inte inneburit några större problem för dem att besvara frågorna. Tidigare metodstudier har visat att relativt tillfredsställande svar fås med de frågor som använts.

I 2011 års undersökning genomfördes ett experiment där cirka 40 procent gavs möjlighet att besvara enkät delen elektroniskt medan 60 procent fick besvara en pappersenkät. Anpassningar av frågorna gjordes för att fungera både i papper och på webb. I den genomförda undersökningen har slutsats dragits att mix-mode ansatsen inte påverkar slutsatserna i någon stor utsträckning. Från och med 2013 års undersökning får alla svarande möjlighet att välja att svara på enkäten antingen på papper eller via webben.

2.2.4 Bortfall

Svarsbortfall, vanligen förkortat till bortfall, uppstår när värde på en eller flera undersökningsvariabler i en undersökning inte kan inhämtas. Saknas alla värden för en person är det frågan om objektsbortfall; saknas enbart vissa värden, handlar det om partiellt bortfall. Nedan avser bortfall objektsbortfall.

² SCB, Över- och undertäckning i Arbetskraftsundersökningarna (AKU) – en registerbaserad studie, 2017,

Objektsbortfall kan uppkomma vid flera tillfällen under insamlingsprocessen;

- i AKU
- i tilläggsfrågorna i telefonintervjun
- i enkäten

I AKU finns det inga uppgifter om hur stort bortfallet är för sysselsatta. För årets undersökning användes sysselsättningsuppgifter från Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS) för att undersöka detta. Efter att övertäckningen exkluderades så var bortfallet i AKU för sysselsatta enligt BAS 52 procent medan det var 58 procent för de som ej var sysselsatta enligt BAS. Definitionen av sysselsatta skiljer sig något mellan BAS och AKU men detta ger god approximation. För mer detaljer kring skillnader mellan AKU och BAS se [Utveckling av arbetsmarknadsstatistiken \(scb.se\)](https://www.scb.se/utveckling-av-arbetsmarknadsstatistiken).

I samband med AKU-intervjun sorterades de personer bort som var tjänstlediga eller långtidssjukskrivna vid intervjutillfället. Bortfall uppstår i olika steg av undersökningen. De består av vägran, sjukdom, språkproblem, tidsbrist m.m.

Totalt tillfrågades 9 233 personer i åldern 16–74 år om att svara på arbetsmiljöfrågorna. Av dessa var 8 953 personer i åldern 16–64 år, den grupp som är fokus i arbetsmiljörapporten. 20 procent i den åldersgruppen avböjde att svara på tilläggsfrågorna om arbetsmiljö. Av dem som svarade var det 22 procent som inte ville ta emot enkäten. Av dem som ville motta enkät var det sedan 38 procent som inte sände in enkäten. Totalt antal som svarade var 3 278 personer i åldern 16–64 år och 3 392 personer i åldern 16–74 år.

Bortfallsfel i skattningen uppstår om undersökningsvariabeln skiljer sig mellan de som har svarat och de som inte har svarat. Bedömningar av bortfallsfelets storlek är i allmänhet svåra att göra. Av naturliga skäl kan man endast i undantagsfall göra empiriska studier av detta. Det handlar då om avstämningar mot uppgifter som insamlats på annat sätt, men i allmänhet är man hänvisad till mer eller mindre välgrundade rimlighetsbedömningar. Vid bedömning av hur olika osäkerhetskällor påverkar statistiken från en undersökning skiljer man på slumpmässig osäkerhet, som enligt statistisk teori orsakar beräkningsbar osäkerhet hos de skattade resultaten, och systematiska fel som påverkar resultaten i en viss riktning. Det är svårt att ange hur tillförlitligheten påverkas av eventuella systematiska fel (skevhet).

För att reducera bortfallets eventuellt snedvridande effekt används en uppsättning hjälpvariabler vid estimation. Arbetsmiljöundersökningen kan beskrivas som ett två-fas-urval där första fasen är AKU-intervjun och andra fasen består av Arbetsmiljöundersökningens telefonintervju och enkät. I första fasen används AKU:s hjälpinformation, det vill säga kön i kombination med ålder, region, födelseland, ålder i kombination med uppgifter från arbetsgivardeklarationer på individnivå (AGI) samt information från arbetsförmedlingen huruvida urvalspersonen är inskriven som arbetslös och arbetssökande eller ej. I andra fasen används återigen AKU:s hjälpinformation samt, för åldersgruppen 16–64 år hjälpinformation om kön och yrkesgrupper efter Standard för svensk yrkesklassificering (SSYK), totalt 45 grupper (24 för män och 21 för kvinnor). För åldersgruppen 65–74 år används i andra fasen hjälpinformation om kön vilket ger 2 grupper.

Utöver dessa åtgärder görs inga ytterligare justeringar för vare sig objektbortfall eller partiellt bortfall. Substitution (uteblivet svar ersätts av annan persons svar) och imputering (antaganden om hur en person skulle ha svarat) är metoder som alltså inte tillämpas i AMU.

För den aktuella Arbetsmiljöundersökningen skedde ett programmeringsfel under insamlingen vilket ledde till att fem frågor riktade till yngre och äldre inte samlades in under ordinarie insamling³. Insamlingen fortsatte för de som skulle ha fått frågorna och som fanns kvar i AKU, och ställdes fristående från resten av Arbetsmiljöundersökningen, vid ett senare tillfälle. Felet resulterade i att det partiella bortfallet nu är större för dessa frågor än om felet inte hade inträffat. Då vissa personer hann rotera ut från AKU och att visst bortfall för de som fick frågan förekom så kan det leda till viss skevhet i skattningarna. Skevheten bedöms dock som marginell då slumpen bör vara den största faktorn till vilka som svarat vid det senare tillfället.

2.2.5 Bearbetning

Bearbetningsfel kan uppstå vid kodning, dataregistrering, dataöverföring, redigering eller liknande. Fel kan också uppstå när program som används för att ta fram statistiken har innehållit felaktig programkod.

Vissa uppgifter, som till exempel yrke och bransch, kodas enligt fastställda så kallade nomenklaturer. Om en kod inte kan sättas direkt i intervjun så sätts denna kod i efterhand utifrån den information som getts i intervjun. Även denna kodning är en möjlig felkälla. För att säkerställa kvaliteten i uppgifterna genomför SCB kontrollkodning av 5 procent av uppgifterna. I samband med kontrollkodningen rättas eventuella fel som upptäcks. Vid kontrollkodning som gjordes i AKU 2017 uppskattades det totala kodningsfelet omkring 5 procent.

Telefonintervjuerna har gjorts med hjälp av datorstöd. Logiska kontroller finns inlagda i datorprogrammet och görs direkt vid intervjutillfället. Kontroller sker automatiskt även i det efterföljande webbformuläret liksom vid skanning av pappersblanketten, för att säkerställa att till exempel felaktiga värden inte förekommer. Logiska kontroller och ytterligare granskning sker sedan i varje steg i produktionsprocessen fram till de färdiga tabellerna. Bearbetningsfelets inverkan på tillförlitligheten bedöms som liten jämfört med övriga felkällor.

2.2.6 Modellantaganden

Arbetsmiljöstatistiken beror inte av andra modellantaganden än de som används för bortfallskompensationen (se avsnitt Bortfall för beskrivning av bortfallskompensationen). Antagandena är att svarsbenägenheter verkligen är homogena inom använda svarshomogenitetsgrupper.

³ De berörda frågorna benämns TU1-TU3 och TP21-TP22 i AKU:s telefonintervju

2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig

Endast slutlig statistik tas fram.

3 Aktualitet och punktlighet

3.1 Framställningstid

Statistiken publiceras i Arbetsmiljöverkets rapportserie Arbetsmiljöstatistik cirka ett halvår efter datainsamlingens slut.

3.2 Frekvens

Uppgiftsinsamling och publicering sker vartannat år.

3.3 Punktlighet

Publiceringen sker enligt publiceringskalendern för officiell statistik.

4 Tillgänglighet och tydlighet

4.1 Tillgång till statistiken

Statistiken ges ut i Arbetsmiljöverkets rapportserie Arbetsmiljöstatistik och finns som en PDF fil på Arbetsmiljöverkets webbplats <http://www.av.se>. Publikationen finns endast i elektronisk form.

Resultaten finns också tillgängliga i Sveriges statistiska databaser (SSD) som nås via www.scb.se

4.2 Möjlighet till ytterligare statistik

Arbetsmiljöverket och SCB utför på uppdrag olika typer av specialbearbetningar av resultaten från Arbetsmiljöundersökningen. I specialbearbetningarna kan resultat visas för andra grupper än dem som redovisas i denna rapport liksom samband mellan olika variabler.

4.3 Presentation

Statistiken presenteras som tabeller, diagram och förklarande text.

4.4 Dokumentation

Statistikens kvalitet beskrivs i föreliggande dokument som finns tillgänglig på Arbetsmiljöverkets webbplats www.av.se. Statistiken finns även dokumenterad i SCB:s dokumentationsmall Statistikens framställning (StaF) och i Statistikens detaljerade innehåll (MetaPlus). Dessa dokumentationer är tillgängliga på SCB:s webbplats www.scb.se/AM0501.

5 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

5.1 Jämförbarhet över tid

Undersökningen har genomförts med liknande metodik sedan starten 1989, urvalsstorlekarna har varierat något beroende bland annat på att antalet sysselsatta enligt Arbetskraftsundersökningarna varierat.

Vid Arbetsmiljöundersökningen 2011 genomfördes ett experiment med blandad insamling där ett delurval om cirka 40 procent fick möjligheten att

besvara enkäten elektroniskt i en webbenkät. SCB kan inte garantera att undersökningens resultat inte påverkats av de justeringar som gjorts.

Från och med 2013 års undersökning har alla svarande möjlighet att välja att svara på enkäten antingen på papper eller via webben.

Vid resultatbearbetningen har ett nytt skattningsförfarande använts från och med 2011 års undersökning vilket har inneburit en övergång från efterstratifiering till skattning av två-fasurval med hjälpinformation i båda faserna. Den indelning som tidigare har används vid efterstratifieringen används numera som indelning vid hjälpinformationen i andra fasen.

I 2019 års undersökning har insamlingsperioden förlängts ett kvartal. Det innebär att referensperioden som svaren avser delvis skiljer sig från tidigare år. Det har inte varit möjligt att med statistiska metoder dra slutsatser om vilken eventuell effekt detta kan ha på jämförbarheten. Insamlingen sker löpande under hela perioden och görs i två delar, personer som svarat på telefonintervjun kvartal 4/2020 kan ha svarat på enkäten först kvartal 2/2020. Vår bedömning är att jämförbarheten med tidigare år inte har påverkats nämnvärt av den förlängda insamlingsperioden.

I 2021 års undersökning är insamlingsperioden liknande som den i 2019 års undersökning. I januari 2021 gjordes några förändringar i AKU till följd av en ny förordning. Det har påverkat bland annat AKU:s målpopulation. I samband med dessa förändringar förändrades även skattningsförfarandet genom att man ändrade hjälpinformationen för att förbättra kvaliteten. Populationsförändringen påverkar inte AMU, eftersom AMU redan hade den avgränsning i definition av sysselsatta som AKU införde 2021.

Skattningsförfarandet, vilken hjälpinformation som används för att skapa viktade resultat, påverkar dock AMU. Ett arbete gjordes där 2019 års resultat jämfördes med resultat där 2019 års resultat räknades om med nytt skattningsförfarande. Vid jämförelse och utvärdering av förändringarna drogs slutsatsen att påverkan inte var så pass stor i en praktisk mening att skattningsförändringen medförde ett tidsseriebrott. Det fanns en möjlighet att detta skulle ha en inverkan på tidsserier inom Arbetsmiljöundersökningen men analysen visade att påverkan inte hindrar jämförelser över tid i de resultat som redovisas i rapporten. Tidigare resultat för år 2019 har således i samråd med SCB reviderats med nya siffror som inkluderar det nya skattningsförfarandet. Jämförelser som görs mellan åren 2021 och 2019 görs mot reviderade siffror för år 2019.

Covid-19

Undersökningen har genomförts under en tid då covid-19-pandemin kan anses vara ett normaltillstånd, men med varierande påverkan på arbetssituationen för de sysselsatta.

Strax före insamlingsperiodens start, i september 2021, tog Folkhälsomyndigheten bort de allmänna råd och rekommendationer i vilka arbete hemifrån rekommenderades i möjligaste mån. I december återinfördes rekommendationen om arbete hemifrån och togs sedan bort i februari 2022.

Från mars 2022 klassas covid-19 inte längre som en samhällsfarlig sjukdom. Under insamlingsperioden har smittspridningen av covid-19 varierat och i varierande grad påverkat livssituationen för personer i Sverige. Utvecklingen har påverkats av bland annat vaccinationsgrad och antal påfyllnadsdoser, att omikronvarianten kom till Sverige samt att vaccinpass infördes för sammankomster inomhus.

Förändringar i frågeformulär

Undersökningarna 1989, 1991 och 1993 är i stort sett jämförbara med avseende på variabelinnehåll. I undersökningen 1995 ändrades ett 25-tal frågor. Frågeinstrumentet hölls oförändrat 1997. Varje ny undersökning har sedan inneburit utökningar av antalet frågor. I Arbetsmiljöundersökningarna 1999, 2001, 2003 och 2005 tillkom sammantaget 35 frågor medan 19 utgick. Flertalet av dessa ändringar har varit aktualiseringar dvs. har syftat till att (bättre) mäta arbetsmiljöförhållanden som kommit i fokus för intresset. I och med revideringen inför 2005 års undersökning hade - utöver att frågor har utgått och ersatts av andra - även en omdisponering av enkäten gjorts, och några frågor har flyttats från intervjun till enkäten. I intervjun har vissa frågor fått en annan placering, det vill säga föregås av andra frågor än tidigare. Det kan i någon utsträckning ha påverkat resultaten. Rimlighetsbedömningar leder ändå till slutsatsen för nästan samtliga aktuella variabler att dessa förändringar kan stå för någon enda procent i punktskattningarna. I 2009 års undersökning gjordes inga förändringar.

I Arbetsmiljöundersökningen 2011 har ytterligare förändringar skett jämfört med undersökningen 2009, förändringarna är främst i layouten av enkäten men även några mindre justeringar i frågor och svarsalternativ. SCB kan inte garantera att undersökningens resultat inte påverkats av de justeringar som gjorts. I Arbetsmiljöundersökningen 2013 har inga förändringar gjorts i mätinstrumentet annat än små korrigeringar av layout framför allt av instruktioner till de svarande på enkäten.

Inför 2015 års undersökning gjordes en översyn av frågorna både i telefonintervjun och i enkäten för att anpassa undersökningen till dagens arbetsmiljö. Ett femtontal frågor togs bort och drygt 20 nya frågor lades till i frågeformulären. I cirka tio frågor gjordes förändringar. Det kan inte med säkerhet fastställas om en signifikant skillnad i resultaten mellan 2013 och 2015 i de ändrade frågorna beror på en faktisk förändring eller på att frågan har ändrats.

I 2017 års frågeformulär har endast en hoppinstruktion ändrats som innebär att samtliga får frågan "Använder du en surfplatta, en smartphone eller båda i ditt arbete?". I 2015 års undersökning ställs den frågan endast till de som använde dator vilket gör att resultaten för den variabeln inte är jämförbara mellan åren.

Inga förändringar gjordes i formuläret 2019.

I undersökningen som avser 2021 har några nya frågor inkluderats (66-71) som handlar om arbetssituationen vid skrivbordsarbete hemifrån. Detta med anledning av att många som arbetar med skrivbordsarbete utfört sitt arbete från hemmet, i enlighet med rekommendation från Folkhälsomyndigheten.

Några frågor (42, 48, 65) har formulerats om av samma anledning, det handlar om att formuleringar som "komma hem från arbetet" bytts till "efter arbetsdagens slut" för att bättre återspegla verkliga förutsättningar för skrivbordsarbete. I och med detta bedöms att jämförbarheten med tidigare formuleringar kvarstår.

I undersökningen 2021 har frågor om skrivbordsarbete hemifrån adderats. På grund av detta har gruppen som svarat på frågor om arbete i kontorsmiljö ändrats, då de som utförde skrivbordsarbete minst 1/4-del av tiden i hemmiljö i 2021 års undersökning har "brutits ut" och fått specifika frågor om arbetsmiljön i hemmet. I 2019 frågades alla som utförde minst 1/4-del av tiden arbete i kontorsmiljö. Det vill säga, frågorna 72-75 i 2021 års undersökning är inte helt jämförbara med frågorna 66-69 i 2019 års undersökning, även om det är samma frågeformuleringar.

Totalt sett kan sägas att det finns en betydande kontinuitet i frågeformulären, vilket ger långa tidsserier för variabler inom centrala områden för arbetsmiljö. Trots gjorda förändringar i frågeformuleringarna och revideringen av siffrorna görs bedömningen att resultat går att jämföra över tid.

Förändringar i insamlingsperiod

1997 ändrades insamlingsperioden för telefonintervjuer från att ha omfattat hela sista kvartalet till att omfatta endast oktober och november. Konsekvenserna av ändringen studerades med hjälp av 1993 och 1995 års undersökningar. Oktober-novemberdelarna av urvalen jämfördes med decemberdelarna för respektive åren. Slutsatserna efter denna studie var att en förändring av insamlingsperiod inte skulle medföra alltför stora störningar i resultaten som helhet. Undersökningen för 2009 omfattade oktober-november 2009 medan undersökningarna under åren 2011-2017 åter varade hela kvartal 4.

Insamlingsperioden för telefonintervjuerna i 2021 års undersökning pågick under hela kvartal 4/2021 samt kvartal 1/2022. Enkäter skickas löpande efter genomförd av telefonintervju. Insamlingen av enkätsvar avslutades den 1 juni 2022. Det är en liknande insamlingsperiod som föregående undersökning, medan insamlingen åren innan avslutats under mars och april.

Förändringar i AKU

Den 1 januari 2021 infördes ramlagen IESS vilket ledde till ett antal förändringar för AKU. Via ramlagen specificeras att det endast är boende i privata hushåll som skall ingå i målpopulationen samt att värnpliktiga skall exkluderas. Ur ett svenskt perspektiv inkluderas boende i studentkorridorer, inneboende, seniorboende och servicelägenheter då det faller inom ramen för vad Eurostat definierat som privata hushåll. Det som exkluderas ur målpopulationen är personer som bor på så kallade institutionsboenden, såsom gruppboenden för funktionsnedsatta, fängelser och hem för sluten ungdomsvård. En bedömning har gjorts för att för AKU bedöms detta ha ringa effekter på dess skattningar som publiceras för befolkningen 15-74 år.

Enligt den 19:e resolutionen så exkluderas vissa personer ur gruppen sysselsatta. Det rör sig om personer som av vissa frånvaroskäl är helt frånvarande från arbetet och frånvaron förväntas vara mer än tre månader. Detta gäller bland annat helt tjänstlediga utan lön, permitterade, frånvarande på grund av arbetsbrist, uppsagda utan arbetsplikt, föräldralediga som inte är berättigade till föräldrapenning samt säsongsarbetande som inte utför något arbete kopplat till detta under innevarande säsong. En ytterligare förändring gäller de som i AKU tidigare kallades för medhjälpande hushållsmedlemmar. Det är personer som arbetade utan ersättning i ett företag som drevs av en hushållsmedlem. Definitionen har nu breddats till att omfatta alla som arbetar utan ersättning i ett företag som drivs av en familjemedlem. Kravet på att man skall tillhöra samma hushåll finns alltså inte längre. Konsekvensen av definitionsändringarna blir färre sysselsatta i och med att vissa grupper med längre frånvaro från arbete inte räknas med. Tester som gjorts under delar av 2020 och med ett mindre urval visar på en minskning av antalet sysselsatta med ungefär 30 000, eller cirka 0,6 procent av de sysselsatta.

SCB och Arbetsmiljöverket bedömer att dessa förändringar i AKU-skattningarna av antalet sysselsatta är av tämligen liten betydelse för resultaten i Arbetsmiljöundersökningen.

Vid samma tidpunkt ändrades hjälpinformation i AKU:s skattningsförfarande. Detta arbete resulterade i en ny hjälpvektor där AGI, i kombination med åldersgrupperna 15-24 respektive 25-74, används i stället för registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS). Därutöver har av informationen från Arbetsförmedlingen ändrats, där fler sökandekategorier inkluderas i hjälpvektorn. Läs mer i AKU:s [kvalitetsdeklaration för 2021](#), och på www.scb.se/aku.

Förändringar i kodning

Vissa förändringar i själva mätinstrumentet för AKU kan i någon utsträckning påverka vilka som klassificeras som sysselsatta. Bedömningen är dock att det för Arbetsmiljöundersökningens beskrivningar av olika arbetsmiljöförhållanden torde ha en marginell inverkan.

Från och med 2017 års undersökning kodas yrke enligt Standard för svensk yrkesklassificering SSYK2012. Inför övergången till ny yrkesklassificering kodades 2015 års undersökning efter såväl ny SSYK (SSYK2012) som tidigare SSYK (SSYK96) för att möjliggöra resultat baserade på två sammanslagna år. Förändringen i yrkesklassificeringen innebär att jämförelser med tidigare år inte kan göras efter yrke. Under perioden 1997-2015 års undersökning kodades yrke enligt Standard för svensk yrkesklassificering SSYK96. Uppgifterna för 1995 har kodats om från NYK83 till SSYK och 1997 års uppgifter har kodats om till NYK83 för att jämförelser skall kunna göras dels på yrkesnivå för en längre tidsperiod, dels för kvinnor och män 1995/1997. Ändringen av standard vid yrkesklassificeringen medförde att förfarandet vid beräkningen av uppräkningsvikterna fick ändras. Tidigare estimation byggde på en efterstratifiering efter kön och yrkesgrupper klassificerade efter NYK med AKU-skattningar av antalet sysselsatta per poststrata som hjälpinformation. Eftersom NYK-klassificeringen byttes mot SSYK fick även metoden för estimation förändras till att bygga på en efterstratifiering efter kön och yrkesgrupper klassificerade efter SSYK. Denna förändring i

viktsystemet kan inte göras för undersökningarna före 1997 eftersom ingen kodnyckel finns mellan NYK och SSYK. Det nya SSYK-baserade viktsystemet verkar vid en grov uppskattning endast ge små skillnader i resultatet jämfört med det gamla NYK-baserade.

Sedan 2009 har en ny standard för klassificering av näringsgren, SNI 2007, tagits i bruk.

5.2 Jämförbarhet mellan grupper

Materialet ger goda möjligheter att jämföra arbetsmiljöförhållanden för kvinnor och män i olika åldrar. Jämförelser kan även göras mellan olika yrken näringsgrenar, sektorer, utbildningsnivåer och inkomstgrupper samt mellan personer med fast respektive tidsbegränsad anställning och grad av skrivbordsarbete hemifrån.

5.3 Samanvändbarhet i övrigt

Arbetsmiljöundersökningen kan sammanvändas med AKU då de som svarat på frågorna om arbetsmiljö också har besvarat AKU- frågorna.

5.4 Numerisk överensstämmelse

Det finns inga kända brister i den numeriska överensstämmelsen mellan olika statistikvärden.

Allmänna uppgifter

A Klassificeringen Sveriges officiella statistik

Arbetsmiljöundersökningen ingår i den officiella statistiken. För statistik som ingår i Sveriges officiella statistik (SOS) gäller särskilda regler för kvalitet och tillgänglighet, se lagen ([2001:99](#)) och förordningen ([2001:100](#)) om den officiella statistiken samt Statistiska centralbyråns föreskrifter ([SCB-FS 2016:17](#)) om kvalitet för den officiella statistiken.

B Sekretess och personuppgiftsbehandling

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen ([2009:400](#)).

För att skydda enskilda personers eller företags sekretessreglerade uppgifter säkerställs att de inte kan röjas direkt eller indirekt i den statistik som offentliggörs.

Vid behandling av personuppgifter, dvs. information som direkt eller indirekt kan hänföras till en person som är i livet, gäller lagen ([2001:99](#)) och förordningen ([2001:100](#)) om den officiella statistiken samt EU:s dataskyddsförordning ([2016/679](#)).

C Bevarande och gallring

Enligt lagen om den officiella statistiken ska personuppgifter gallras när de inte längre behövs för sitt ändamål. Regeringen eller Riksarkivet får dock föreskriva om undantag från denna skyldighet om det krävs av hänsyn till det nationella kulturarvet eller forskningens behov. Beslut om bevarande är under utredning.

D Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet till denna statistik föreligger inte.

E EU-reglering och internationell rapportering

Ingen EU-reglering av undersökningen finns.

F Historik

Arbetsmiljöverket har regeringens och riksdagens uppdrag att se till att arbetsmiljön uppfyller de krav som finns i arbetsmiljölagen om att alla ska ha en bra och utvecklande arbetsmiljö. Arbetarskyddsstyrelsen övertog den 1 juli 1994 ansvaret för den officiella statistiken och det ansvaret tog Arbetsmiljöverket över 2001 vid myndighetens tillkomst.

SCB har vartannat år sedan 1989 genomfört Arbetsmiljöundersökningen. Sedan 1995 på uppdrag av Arbetarskyddsstyrelsen/ Arbetsmiljöverket. Det som statistiken skall belysa är fysiska och psykosociala arbetsmiljöförhållanden och dess förändringar över tid. Undersökningen har genomförts med liknande metodik sedan starten 1989 men urvalsstorlekarna har varierat något. Vissa av frågorna ställdes även vid en undersökning som genomfördes 1984. Från 2011 års undersökning används ett förändrat skattningsförfarande som möjliggör beräkningar av korrekta osäkerhetstal.

Arbetsmiljöundersökningen genomförs genom att tilläggsfrågor ställs till ett delurval av dem som ingår i Arbetskraftsundersökningens (AKU) telefonintervju, och via enkäter som skickas till dem som svarat på tilläggsfrågorna. De i AKU insamlade uppgifterna kan utnyttjas som bakgrundsinformation bland annat för att särredovisa olika grupper i arbetslivet. Läs mer under avsnitt "Förändringar i AKU", sidan. 13. Resultatet redovisas efter yrkes- och näringsgrensindelning samt efter ålder och kön. Fram till 2013 redovisades resultat även efter socioekonomisk indelning (SEI). Från och med 2015 års undersökning har SEI bytts ut mot redovisning efter utbildning och inkomst. Från och med 2015 redovisas resultatet även efter sektor och från och med 2017 även efter anställningsform.

G Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Arbetsmiljöverket
Kontaktinformation	Avdelningen Administration och analys Enhet Statistik och analys
E-post	officiellstatistik@av.se
Telefon	010 -730 90 00